

Inför valet på söndag: Smarta sanktioner och folkrätt Palestinagrupperna har arrangerat utfrågning om partiernas syn på Israel och Palestina. Fr v Anna Karin Hammar, Svenska kyrkan, moderator, Ann Linde, socialdemokraterna, Mehmet Kaplan, Miljöpartiet och Hans Linde, vänsterpartiet. Läs mer på sidan 5

Ur innehållet:

SJF-direktor ny biskop
SJF-ordförande ny världspresident
Vishet och dårskap i bibliskt perspektiv

sidan 3
sidan 4
sidan 11

Vad är svenska Jerusalemsföreningen?

Svenska Jerusalemsföreningen grundades 1900 och har sedan dess varit verksam i Jerusalem och Betlehem genom skolor och sjukhus.

I dag driver föreningen Den Gode Herdens skola för 400 palestinska flickor från förskola till studentexamen. Skolans namn är Den Gode Herdens svenska skola. Mer än 60 procent av driften betalas via gåvor från enskilda svenskar, stiftelser, fonder, kollekt och faddergåvor.

Jerusalemsföreningen äger, underhåller och upplåter en sjukhusbyggnad, också i Betlehem, till den palestinska hälsovårdsmyndigheten.

Ärkebiskop emeritus Gunnar Weman är ordförande och domprost Jan-Olof Johansson är direktor.

Svenska Jerusalemsföreningens tidskrift utkommer med fyra nummer per år. Du som inte får tidskriften hem till dig men vill ha det, kan meddela detta på sjs@brevet.nu eller sätt in en gåva till Svenska Jerusalemsföreningen på pg 2069-3 eller bg 401-3330 och ange på talongen "ny medlem".

Medlemsavgiften i Svenska Jerusalemsföreningen är 150 kr/år.

Tre ben

Svenska Jerusalemsföreningen vill genom skolverksamheten:

- stärka kvinnans ställning genom att erbjuda kvalificerad undervisning för flickor och rusta dem för att ta ansvar i det lokala samhället
- bidra till fred och försoning och erbjuda såväl kristna som muslimska flickor i Betlehemsområdet undervisning. Om flickor har varit bankkamrater i upp till tolv år, menar Jerusalemsföreningen, att man därmed har byggt broar över religions- och kulturgränser som leder till förståelse för varandra i en region där dessa kontakter inte är alltför vanliga
- stärka den kristna minoriteten i Jesu egen födelsestad.

Beställ boken om Jerusalemsföreningens historia

Boken *Född i Betlehem* gavs ut till föreningens 100 årsjubileum år 2000. I år firar föreningen 110 år. Boken kan beställas genom att 110 kronor sätts in på pg 2069-3. Ange "jubileumsboken"

Innehållsförteckning:

<i>Direktorn har ordet</i>	3
<i>SJF-direktor ny biskop</i>	3
<i>SJF-ordförande ny världspresident</i>	4
<u>Inför valet på söndag:</u>	
<i>Smarta sanktioner och folkrätt av stiftsadjunkt av Anna Karin Hammar</i>	5
<i>Ny SJF-lokalavdelning i Västergötland</i>	7
<i>På besök i Termitstacken</i>	8
<i>Vishet o dårskap i Gamla Testamentet av prof Stig Norin</i>	11
<u>Kjell Jonasson i Lund den 14 november:</u>	
<i>Sanningens ögonblick i Israel-Palestina-konflikten</i>	14
<i>Gåvoredovisning</i>	15
<i>Faddertalong</i>	15
<i>Adresser</i>	16

Direktorn har ordet:

Ska vi samla till nya skolbänkar?

Tack för alla "sommarlovsgåvor"! Många uppmärksammade uppropet i förra numret om att ge en extra gåva inför sommarlovet. Min förhoppning var att flickorna och lärarna skulle få återvända till en uppfräschad skola. Och så har det blivit!

Skolan är nymålade invändigt i ljusa färger. Toaletterna har renoverats, ett nytt förrådsrum för kartor och annat materiel har skapats. Skolsalarna har fått nya krittavlor. Fönstren är målade.

Det är en riktig ansiktslyftning som skolan fått. Räcken och grindar mot gatan skall också målas. Allt tack vare goda gåvor!

Vi nådde dock inte ända fram. När vi nu summerar årets resultat – räkenskapsåret slutar 31 augusti – har vi fått in ungefär 300 000 kronor mindre i år.

Detta innebär att vi får avvakta med en del investeringar. Kanske skulle vi kunna göra en särskild insamling till nya skolbänkar. Mot bakgrund av de nymålade väggarna blir det tydligt hur slitna skolbänkarna är.

Inför julen kommer vi därför troligen att starta en kampanj för att få in pengar till skolbänkar. Ja, varför inte starta nu!

Alltså om du vill bidra just till nya skolbänkar anger du "skolbänkar" på inbetalningsavin. I nästa nummer återkommer vi till "skolbänkskampanjen". Jag vill också här passa på att tacka Johanniterorden för ett bidrag om 100 000 kronor som bidrag till renoveringen av vårt sjukhus.

Så startar vi upp ett nytt läsår på Den Gode Herdens skola och ett nytt insamlingsår här hemma! ■

Jan-Olof Johansson
direktor

SJF-direktorn ny biskop i Växjö

Domprosten i Växjö, hovpredikanten Jan-Olof Johansson, tillika direktor sedan mer än 20 år för Svenska Jerusalemsförening, är vald till ny biskop i Växjö stift. Han fick överlägset flest röster i såväl provvalet som det riktiga valet i slutet av augusti.

Biskopsvigning sker i Uppsala domkyrka söndagen den 21 november och mottagande i Växjö sker lördagen därefter, den 27 november.

Jan-Olof Johansson har arbetat som domprost sedan 2006. Dessförinnan var han stiftsadjunkt i Växjö och arbetade nära såväl biskop Sven Lindegård (tidigare ordförande för Svenska Jerusalemsförening), som biskop Jan Arvid Hellström och den nuvarande ärkebiskopen Anders Wejryd.

Jerusalemsförening lyckönskar såväl Växjö stift som föreningens direktor!

SJF-ordförande ny luthersk världspresident

Ordförande för skolstyrelsen vid Den gode herdens svenska skola i Betlehem, biskop Munib Younan, är ny president för Lutherska Världsförbundet (LVF). Röstsiffrorna blev 300 för, 23 mot och 30 nedlagda. Valet ägde rum i Stuttgart, Tyskland i somras. Biskop Munib efterträder amerikanen Mark S. Hanson.

I sitt tal vid generalförsamlingen berättade Munib Younan att hans första kontakt med LVF var när han som palestinsk skolelev fick ta emot kakao, som LVF delade ut.

Munib Younan är palestinier men fick sin prästutbildning på finska i Finland. Efter några år som präst i den lokala lutherska församlingen i Ramallah blev han biskop för den hela den lutherska kyrkan (ELCJHL). Han bor med hustru Suad i Betlehem.

– Valet av mig är ett tecken på vad som är uppnått genom misson och diakoni i Asien och speciellt i Mellanöstern, sa Younan till generalförsamlingen efter valet.

Younan lovade att arbeta för att lyfta fram klimatfrågor, skuldsättning, könsdiskriminering och korruption. Han menar att LVF måste fortsätta att rikta uppmärksamheten mot gemensamma värderingar och ”motsätta sig extremism och främlingsfientlighet, särskilt antisemitism och islamofobi”.

Biskop Munib leder arbetet vid Jerusalemsföreningens skola sedan 2007, då han övertog ordförandeskapet efter Lydia Araj. Föreningens skola har numera ett nära samarbete med den lutherska kyrkans skolor i Palestina. ■

Lars Micael Adrian

Faktaruta: LVF samlar 145 medlemskyrkor från 79 länder med tillsammans 70 miljoner kristna. Den lutherska kyrkan i Palestina (ELCJHL), där Younan är biskop är en av de minsta medlemskyrkorna med omkring 3.000 medlemmar. Presidentskapet gäller till 2016. Younan är tillsammans med tre patriarker och nio andra biskopar med i den internationella kristna kommittén i Jerusalem.

Inför valet på söndag:

Smarta sanktioner och folkrätt

Sju riksdagspartier har mötts veckorna före valsöndagen i Stockholm för en utfrågning inför riksdagsvalet. Arrangör var Palestinagrupperna med Anna Karin Hammar som inbjuden moderator från Svenska kyrkan.

Det var sju mycket kunniga och seriösa representanter som samtalade. Utfrågningen, som varade i två timmar, visade framför allt på att det finns en stor enighet i Sveriges riksdagspartier om att det Israel gör i Palestinakonflikten är ett brott mot folkrätten och att alla förhandlingar måste ha folkrätten som självklar bas och utgångspunkt. Det är FN:s beslut och resolutioner som ska genomföras och allt annat kräver att parterna är överens. Även om det fanns skillnader i sätt att argumentera och presentera sin sak, var ändå det största intrycket att det finns en stor enighet om folkrätten som bas för en lösning av Palestinakonflikten och för alla förhandlingar.

Den rödgröna alliansen representerades av Ann Linde, internationell sekreterare för socialdemokraterna, Mehmet Kaplan, ersättare i utrikesutskottet och känd miljöpartist som deltog i Ship to Gaza, och av Hans Linde, ledamot av utrikesutskottet för v och utrikespolitisk talesperson för v. Den borgerliga alliansen företrädades av Gustav Blix, ledamot av utrikesutskottet för m, av Kerstin Lundgren, ledamot

Gustav Blix från moderaterna talar om smarta sanktioner med moderatören Anna Karin Hammar, Svenska kyrkan.

av utrikesutskottet för c, av Henrik Ehrenberg, stabschef hos Göran Hägglund och ordförande i Kristdemokratiskt internationellt center, och av Maria Weimer, riksdagskandidat för fp och UD-anställd med erfarenhet från EU:s säkerhetspolitik. Den borgerliga alliansen var märkbart stolt för att under Carl Bildts ledning ha kunnat ena EU i en folkrättsställning till bosättningar på Västbanken och i östra Jerusalem, och för att ha enat EU i att självklart räkna med Jerusalem som huvudstad för både israeler och palestinier.

Smarta sanktioner

Den mest spännande diskussionen gällde olika påtryckningsmedel för att få folkrätten respekterad i Palestinakonflikten. Här verkade det till en början som om det fanns en stor skiljelinje mellan de olika politiska blocken, men ju längre samtalet varade ju tydligare blev det att det fanns viktiga nyanser och insikter som delvis var gemensamma.

Samtliga partier förordade att sätta hårt diplomatiskt tryck på Israels folkrättsbrott. I valet mellan "morot" och "piska", eller mellan i luthersk terminologi Guds eget verk och Guds främmande verk, var alla överens om att det är bättre om situationer kan förändras med morot.

Ann Linde uttryckte en stor förtvivlan inför att Israel femton dagar efter att man beviljats ett fördelaktigare avtal med EU inledde ett krig i Gaza med femtonhundra döda palestinier som följd förutom all infrastruktur.

För v var det självklart att bekämpa folkrättsbrott med olika former av icke-våldsmotstånd såsom bojkott, desinvesteringar och sanktioner.

S ville här stödja den palestinska ledningens egen bojkott av produkter som tillverkats på bosättningar medan miljöpartiet agerade från fall till fall.

Den borgerliga alliansen var först mera tveksam till icke-våldsaktioner men efterhand som samtalet fortskred visade det sig att ingen var principiell motståndare till vad som skulle kunna kallas med Gustav Blix term "smarta sanktioner".

Palestinagruppernas ordförande Per Gahrton påpekade i en skriftlig fråga att EU har ett tjugotal sanktioner i kraft mot bland andra Zimbabwe, Elfenbenskusten, Liberia.

Även Alliansen stöder påtryckningsmedel mot Israel

Även den borgerliga alliansen visade sig stödja olika påtryckningsmedel då de när de ansvariga för folkrättsbrott, då den diplomatiska påtryckningen inte fungerar, och då de inte drabbar fel personer. "Smarta" sanktioner tycks vara vägen framåt. Här kan också den forskning som för FN:s räkning bedrivs av professorn i freds- och konfliktforskning vid Uppsala universitet, Peter Wallensteen, komma att få stor betydelse.

Allmänna och generaliserande uttalanden om bojkott, desinvesteringar och sanktioner lär inte få den borgerliga alliansens öra, men konkreta, specifika och mycket målinriktade samtal om avgränsade ickevåldsåtgärder kan komma att öka i betydelse.

Vapenembargo

S och c var överens om att det skulle finnas regler för import av vapen såväl som exportförbud och den rödgröna alliansen var överens om att all import av vapen-

komponenter från Israel måste upphöra och att militärattachén bör hemkallas så länge folkrättsbrott begås.

Undvik israeliska varor

Maria Weimer från fp påpekade att hon själv stödde medveten konsumentmakt och att människor lät sina politiska bedömningar påverka deras inköp. Hon såg det som naturligt att undvika israeliska varor om man inte kan dela den politik som Israel för. Kristdemokraten Henrik Ehrenberg var mera uppgiven inför vad enskilda konsumenter kan påverka och åstadkomma.

Hamas-bojkott felaktig enligt moderaterna

Gustav Blix från m var noga med att EU:s krav på Hamas, att bland annat erkänna Israel, var viktiga att följa, men menade liksom samtliga övriga partier att bojkotten av Hamas från 2007 var både olycklig och felaktig. De flesta partier ansåg även att de drastiska sanktionerna mot Hamas-regeringen då de vunnit de demokratiska valen 2006 var olyckliga.

Hamas ska med!

Samtliga partier menade att Hamas bör komma med i fredsförhandlingarna och att framtida demokratiska val i Palestina måste respekteras. Inget av partierna var en anhängare av Hamas politik som man menade hade förvärrats i en mera represiv riktning än tidigare vilket inte minst drabbar kvinnor i Gaza. Samtidigt var man mycket medveten om att det internationella samfundets isolering av Gaza och den israeliska blockaden har förvärrat och drivit på utvecklingen i fel riktning. De mera kompromissvilliga krafterna har inte kunnat visa på resultat i sitt politiska arbete.

Är Israel en apartheid-stat?

Är Israel som före amerikanske presidenten Jimmy Carter skriver en apartheid-stat? Handlar Palestinakonflikten om rasism? På dessa frågor var det enbart v som tveklöst svarade ja, medan mp och s och c menade sig kunna se apartheid eller det svenska begreppet åtskillnadspolitik. Kd menade att det fanns rasism på båda sidor, medan s, som bestred rasism i konflikten, menade att många sydafrikaner som besökt Israel och Palestina menar att apartheid är mera svårartad i Palestina än vad det någonsin varit i Sydafrika.

När detta skrivs vet ingen hur valet på söndag, 19 september avlöpt, men en sak är säker. I Sveriges riksdag finns många partier som håller folkrätten högt! ■

*Anna Karin Hammar
Stiftsadjunkt, Uppsala*

Ny lokalavdelning i Skara

Vill du vara med och starta en lokalavdelning av Svenska Jerusalemsförening i Västergötland?

Hör av Dig till Lennart Börjesson, Skara: Lennart.borjeson@comhem.se, tel 0510-54 75 70 eller 070-3996105

På besök i Termitstacken

Har Homa sedd från Betlehem. Foto: Gunnar Stenbäck.

Vi såg den från vår lägenhet, kullen med den stora israeliska bosättningen, som ser ut som en jättelik termitstack. För 20 år sedan var den skogsbeklädd och ett populärt utflyktsmål för Betlehemsborna. 'Har Homa' heter den, eller på arabiska 'Abu Ghneim'. 1997 var bosättningen föremål för en FN-resolution, men USA ingav sitt veto.

Vi var väldigt intresserad av att åka dit och få möta israeler för att höra hur de ser på livet och vad de tänker när de ser ut över Betlehem, Beit Sahour och Juda öken med alla dess byar. Efter ett dygn med ösregn, hagel och kraftiga vindar kom det ett uppehåll och Sabine, min schweiziska kollega och jag gav oss iväg. Solen lyste faktiskt, men det var kallt.

Vägspärr 300

Vi gick igenom "Vägspärr 300", som vi vid det här laget känner oss ganska hemmastadda i. Tog en taxi på Jerusalemssidan till Har Homa. Vi bad taxichauffören köra oss till dess centrum. Han tittade på oss som om vi var från månen. "Centrum? Där finns inget centrum." "Men kör oss till något café," bad vi honom. Det måste ju finnas ett sådant. Vi ville ju träffa vanliga israeler för att prata med dem om livet i 'termitstacken'. Han körde oss till andra sidan av den tätbefolkade kullen och släppte av oss vid den största koncentrationen av affärer i denna märkliga stadsdel. Där fanns två små affärer plus ett konditori med två bord och stolar. Ägaren pratade inte engelska, så han fick gå in till grannaffären där det fanns en man som talade engelska.

Var ligger centrum?

Vi frågade efter centrum. "vad för centrum?" Affärer och kaffebarer, svarade vi.

”Detta är vad som finns här i Har Homa”. ”Men när ni skall handla, åker ni då till Jerusalem”, frågade vi vidare. ”Detta är Jerusalem” svarade han utan minsta tvekan, trots att vi befann i den ockuperade delen av Jerusalem, som är en del av Västbanken. Så vi tog en kopp kaffe hos honom som inte kunde annat än hebreiska.

Hela stadsdelen(=bosättningen) är byggd på terrasser med enorma trappor och stenpartier. På varje terrassavdelning fanns en stor lekplats med asfalt som lekplan.

Men inte på en enda lekplats såg vi en människa, trots att solen kommit fram. Och det var inte bara lekplatserna som var öde. Utöver kaféägaren och hans granne såg vi i denna stora stadsdel en levande varelse som var ute och gick. Bilar kom och gick, men de körde rakt in i garagen som finns under varje hus, så vi såg aldrig en människa komma ut ur bilarna.

Vidunderlig utsikt över Juda öken

Från det lilla kaféet som låg lågt nere vid kullens bas klättrade vi upp för alla de stora pampiga trapporna, avsats för avsats till kullens högsta topp. Där hade vi en vidunderlig utsikt över Juda öken.

Hade det varit klart väder hade vi sett ännu längre, men vi anade bergen söder om Hebron och vi kunde t.ex. se den lilla byn An Nu'man, som vi besökt flera gånger och som ligger farligt nära Har Homa bakom nästa lilla kulle.

Nästa bosättning planeras i Beit Sahour

När Har Homa snart är färdigbyggd är Israels plan att bygga en ny bosättning på An Nu'mans marker, bara några hundra meter från den kristna byn Beit Sahour. Den bosättningen, som också skall bli en hel stadsdel skall uppkallas efter Rehavam Zeevi. Trots alla vackra ord om att upphöra med byggandet av nya bosättningar fortsätter Israel att bygga vidare, som t.ex. här i Har Homa. Redan i Oslo-avtalet' kom man överens om följande: ”Ingen av parterna skall vidta någon åtgärd, som förändrar Västbankens status och Gazaremsans status.” Och i en av FN:s resolutioner⁵) uppmanas Israel att ”omedelbart upphöra med etableringen, byggandet och planläggningen av bosättningar på de sedan 1967 ockuperade arabiska områdena, inklusive Jerusalem.

Redan i fjärde Genèvekonventionen från 1949 står det: ”Ockupationsmakten får inte förflytta sin egen befolkning in på ockuperat område”.

*Öde terrasser i
Har Homa, alias
Abu Ghneim.
Foto: Sabine Blum.*

Vy ut över Juda öken med sina byar. Foto: Gunnar Stenbäck.

Allt detta vet hela världens alla politiker om. Ändå kan Israel fortsätta att utvidga sina bosättningar och skaffa sig "Facts on the ground" inför eventuella kommande förhandlingar, vilket snart i praktiken gör alla funderingar på en tvåstatslösning av konflikten ogenomförbara.

Tills vidare tvingas palestinierna se hur mer och mer av deras land bebyggs av och enbart för israeler. ■

Gunnar Stenbäck, kyrkoherde

Foto: Phil Lucas

FAKTARUTA

Gunnar befann sig vinter 2009 - vår 2010 i Israel och Palestina som ekumenisk följeslagare på uppdrag av Sveriges Kristna Råd och Kyrkornas Världsråd, genom det Ekumeniska följeslagarprogrammet i Palestina och Israel (EAPPI). De synpunkter/reflektioner som uttrycks ovan är personliga och delas inte nödvändigtvis av mina uppdragsgivare.

Om du vill publicera hela eller delar av denna artikel eller sprida den vidare, var vänlig kontakta mig; gunnar.stenback@telia.com, och/eller någon av de ansvariga på Sveriges Kristna Råd; Joanna Lilja (joanna.lilja@skr.org) eller Johanna Wassholm (johanna.wassholm@skr.org).

"Genom EAPPI befinner sig människor från olika delar av världen i Israel och Palestina för att stödja de som arbetar för en rättvis fred"

Kyrkornas Världsråd driver det internationella projektet: Ecumenical Accompaniment Programme in Palestine and Israel (EAPPI). Initiativet har tagits efter en förfrågan från kyrkoledare i Jerusalem. Programmet syftar till att genom internationell närvaro försöka dämpa våldet, ge hopp om att en fredlig lösning är möjlig, främja respekten för folkrätten och höja omvärldens medvetenhet om vad som sker. Kring den svenska insatsen i projektet, kallad SEAPPI, har ett tiotal kyrkor och kyrkorelaterade organisationer gått samman med Sveriges Kristna Råd som huvudman.

Vishet och dårskap i bibliskt perspektiv

Del 1: Gamla testamentet

”Jag föresatte mig att förstå vad vishet och vetande är, vad dumhet och dårskap är, men jag har insett att också detta är ett jagande efter vind” (Pred 1:17)

Orden är hämtade ur Predikaren 1:17 och säger något om hur pass besvärligt det kan vara att förstå vad dessa begrepp står för i ett bibliskt perspektiv.

Gamla Testamentet

Den hebreiska termen för vishet är chokma, ett ord som kan stå för diverse olika saker. Det kan vara kunskap på många olika plan, inte minst praktisk skicklighet och konstfärdighet. I samband med tillverkandet av tälthelgedomen, tabernaklet, från 2 Moseboken 28 och framåt talas det mycket om personer som har chokma, vishet i många olika ting. Det handlar om att tillverka alla dessa helgedomens föremål av trä, ädla metaller och olika slags textilier. Allt skulle utföras av män och kvinnor, som Gud gett vishet, förstånd och kunskap i dessa ting (2 Mos 31:3).

Men samma begrepp kan också stå för vad vi skulle kalla slughet eller finurlighet. Ordspråksboken 30:24-27 talar om djur som är små och svaga men som genom sin ”vishet” eller finurlighet ändå klarar sig.

”Fyra är det som är små på jorden och ändå visast bland de visa: myran är utan styrka men samlar sin föda om sommaren, men bygger sitt bo i klyftorna, gräshoppan har ingen kung men rycker fram i slutna led, ödlan kan fångas med händerna, ändå finns den i kungens palats.”

Tillvaron är ingen automat

Visheten i Bibeln går ut på att det finns en ordning i tillvaron. Människans handlingar får sina konsekvenser. Men samtidigt inbegriper visheten ödmjukhet. Vi kan inte förstå allt. Tillvaron är ingen automat där man direkt kan veta vad som kommer ut av varje handling. *”Guds ära ligger i att dölja, kungens i att utforska”* (Ordspr. 25:2). Och Predikarens ofta motsägelsefulla uttalanden säger oss att till-

varons ordning många gånger är obegriplig för oss människor. Bara Gud själv förstår hur det hänger ihop. Det är inte stor mening att försöka förstå så mycket. Det enda människan kan göra är att frukta Gud och hålla hans bud (Pred 12:13).

Salomo var visast av dem alla

Bland Israels kungar är det bara kung Salomo som beskrivs som vis.

Frestelser kan hanteras på olika sätt, på ett vist eller dåraktigt sätt. Här utsikten mot Jeriko från Frestelsernas berg.

Foto: LM Adrian

Hans vishet överträffade både österlandets och Egyptens vishet (1 Kung 4:30) och blev särskilt tydlig i hans domarvishet. En gång stred två kvinnor om ett barn, och kungen gav det radikala rådet: Hugg barnet mitt itu och ge dem hälften var. Då visade det sig snabbt vem som var barnets rätta mor. Det var hon som hellre avstod från barnet än att det skulle dödas.

När Salomo skulle tilltråda som kung bad han en bön *"Ge din tjänare ett lyhört sinne, så att jag kan skipa rätt åt ditt folk och skilja mellan gott och ont. Vem skulle annars kunna döma över ditt väldiga folk?"* (1 Kung 3:9). I 1 Krönikeboken 1:10 lyder samma bön *"Ge mig därför vishet och kunskap, så att jag kan leda detta folk. Vem kan annars råda över ditt folk, som är så stort?"*

Vishet och gudsfruktan

Kung Salomos vishet är alltså något som kommer från Gud. Även om gudarna finns med som rättvisas och vedergällningens yttersta källa både i egyptisk och i mesopotamisk vishet så betonas detta mycket starkare i Bibeln, där *chokma* ibland likställs med gudsfruktan.

Gud själv är vishetens källa, och den gudomliga visheten kommer inte minst fram i skapelsen. *"Han har gjort världen med sin kraft, grundat jorden med sin visdom och med sin klokhets spänt upp himlen"* (Jer. 10:12).

Eftersom världen är skapad av Gud så finns det också ett slags grundläggande ordning i skapelsen, som den som fått visheten har kännedom om. Syftet med visheten blir då att bringa människan i harmoni med den underliggande ordningen som är bestämd av Gud.

Vishetens Ande hör också till andarna som nämns i Jesaja 11:2 och som skall känneteckna grenen från Isais stam. Men om någon som fått vishetens gåva från Gud skulle förkasta Herrens ord, eller förhäva sig, då finns där ingen vishet mer, då förvandlas visheten till dårskap.

"Till och med hägern i skyn vet sin bestämda tid, turturduvan och svalan vet när de skall återvända. Men mitt folk känner inte till vad Herren kräver. Hur kan ni säga: "Vi är visa, hos oss finns Herrens lag." Ja, men förgäves har pennan präntat, förgäves skrivarna! De visa står där med skam, skräckslagna fångas de i snaran. De har förkastat Herrens ord – vad är det för slags vishet?" (Jer. 8:7-9)

Visheten kommer från Gud och är därmed något helt annat än vanlig klokskap. *"En däre är den som litar på eget förnuft, den som följer visheten går säker"* (Ordspr. 28:26). *"Att frukta Herren är vishetens begynnelse"* (Ps 111:10). *"Gudsfruktan är kunskapens begynnelse. Dären föraktar vishet och fostran"* (Ordspr. 1:7).

Rikedom går före fall

I Hesekiel 28 beskrivs Tyrus furste, som till en börja med var vis: *"Vägled av vishet och insikt har du skaffat dig rikedom. Guld och silver samlade du i dina skattkamrar."* Men rikedom ledde till högmod och därmed till undergång.

Berättelserna om Josef och om Daniel visar hur två personer, som genom den vishet de fått från Gud når en hög position i främmande land och blir till nytta och välsignelse för många.

Ibland identifieras den *wise chakam* med den rättfärdige *saddiq*, som är den som står i en positiv relation till Gud under det att den orättfärdige också kan beskrivas som dåraktig, som har övergivit Gud.

Detta är en bild av Salomos domarvishet (De två kvinnorna, som nämns i texten). Bilden är från en bibel från slutet av 1800-talet.

Kung Davids dårskap...

Men inte bara Saul betedde sig dåraktigt inför Gud utan också hans efterträdare kung David. Hans dårskap bestod i den folkräkning som han lät göra kort före sin död. Man kan ju fråga sig varför en folkräkning ses som en så stor dårskap, men det handlar om avsikten. Kung David ville räkna folket för att förmodligen kunna sätta upp en stor krigshär och därmed förtrösta på sig själv och inte på Gud.

Men han kom till besinning redan innan profeten Gad dyker upp och förebrår honom. Han säger till Herren: *"Jag har begått en svår synd. Herre, förlåt din tjänare den orätt han har gjort — det var en stor dårskap."* (2 Sam 24:10). Det handlar således om precis samma sak som med Saul. Att inte våga förtrösta på Herren utan ta saken i egna händer är att bete sig som en dåre.

... liksom flera andra kungar

När det gäller de övriga kungarna av Juda och Israel beskrivs de alla som mer eller mindre avfälliga från Herren eftersom de tolererade de rester av kanaaneisk gudsdyrkan som fanns kvar i landet, men det är bara en av dem som beskrivs som dåraktig och det är kung Asa av Juda, en av de första kungarna efter rikets delning. Asa låg i strid mot broderlandet Israel i norr, men sökte hjälp hos araméerna. I 2 Krön 16:7 beskrivs hur han efter detta fick besök av en gudsman Hanani, som förebrår honom. Felet med kung Asa liksom med Saul och David var att han inte vågat förtrösta på Herren. *"Denna gång har du handlat som en dåre, och hädanefter kommer du alltid att vara i krig."*

... men Job var vis

Ett intressant ställe har vi också i Job 2:9–10. Den himmelske anklagaren hade utmanat Gud på ett test, huruvida Jobs gudsfruktan var oegennyttig. Job hade för-

lorat allt han ägde så när som sitt liv. När han så sitter där kommer fru Job med sitt förslag "Håller du fortfarande fast vid din oförvitlighet? Välsigna Gud och dö!" I många översättningar står det "förbanna" i stället för välsigna för man tror att det är det som avses, men det spelar egentligen inte så stor roll. Vad fru Job vill är att Job skall ge upp, erkänna sig besegrad och dö, dvs. ge upp sin gudsförtröstan. Och det är då hon får svaret. "Du talar som en däre. Vi tar emot det goda från Gud, skall vi då inte också ta emot det onda?" Återigen samma sak. Dären är den som inte vågar förtrösta på Gud utan sätter sin lit till något annat. Främmande gudar, främmande makter, eller sin egen kraft, förmåga och förstånd. Allt detta kännetecknar det som Bibeln kallar dårskap. ■

Stig Norin, professor, Uppsala

Fotonot: I nästa nummer avslutas denna artikel med Vishet i Dödahavsrollarna och i Nya Testamentet

Svenska Jerusalemsföreningens lundakrets *Söndagen den 14 november kl 18:00*

Mikaelsalen i Domkyrkoförsamlingens församlingshem,
Kiliansgatan 9

Sanningens ögonblick

– vad betyder Kairosdokumentet
för fred och försoning mellan palestinier och israeler?

Kvällsfika serveras

*Prästen Kjell Jonasson verksam vid
Det mellankyrkliga centret i Jerusalem.*

Kairosdokumentet har tillkommit inom ramen för Kyrkornas Världsråds Dokumentet, som först offentliggjordes i december 2009, har utarbetats av kristna palestinier. Det har fötts i den utsatthet de upplever när de lever under ockupation, med begränsad frihet och under tuffa vardagsvillkor.

Du kan ladda ner Kairosdokumentet på www.svenskakyrkan.se via flikarna Internationellt arbete / Så arbetar vi / Försoning blir verklighet

Kairosdokumentet finns även tillgängligt som bok Kairos Palestina vilken går att beställa via: service@bildanu.se eller Studieförbundet Bilda, Serviceenheten, Box 79, 125 22 Älvsjö. Den kostar 60 kr + porto.

Upplysningar: Kristina Lindström 046-13 66 06, kristina.lindstrom@comhem.se

Gåvoredovisning

Inkomna gåvor 1 sept 2009 – 31 aug 2010 jämfört med föregående verksamhetsår

	2009–2010	2008–09
Medlemsavgifter	53 800	46 550
Faddergåvor	293 033	301 103
Allmänna gåvor till skolan	676 738	1 032 217
Minnesgåvor	112 735	176 200
Födelsedagsgåvor	61 610	56 725
Andra hyllningsgåvor	26 953	56 215
Sjukhusbyggnad	106 950	7 923
Kollekter	1 762 994	1 699 949
Summa kronor	3 095 253	3 376 882

Minnes- och hyllningsgåvor

till minne av Folke Johansson, Lena Adell, Ingrid Raattamaa, Lars-Olof Ericsson, Olaus Brännström, Karin Joelsson, Bibbi Moestad, Lars Bodin, Eigil Kragh, Marianne Skjöldebrand, Iréne, Peder Söderström, Claes Hwass, Gunvor Johansson, Kauko Terävuuo, Judith Lindén, Bertil Werkström, Sten Höglund, Folke Willix, Bo Rejfors, Britta- Stina Eriksson, John Methuen, Gösta Rudåker, Märtha Törnqvist, Holger Olsson, Eva Gyllengam, Åke Claesson, Margareta Häggblad, Jura Langhoff, Bertil Jansson, Hans Svartz, Lars Bredmar.

vid födelsedag för Marie Körner 50 år, Leif o Gun Holgersson 70 år, Birgitta Aldén 60 år, Anna-Maj Göransson 75 år, Martin Stjernedorff 15 år, Asta Lundgren, Kerstin Ahlberg, Anita Grubb 80 år, Karin Wallin 60 år, Marianne Tunlid, Gunnar Sundin, Per-Olof Olsson 75 år, Aina Gottberg 80 år, Marianne Arnér, Einar Swanström 90 år, Inga Lindblad 80 år, Kerstin Berglund 80 år, Thomas Ehde 90 år.

vid vigsel av Victoria och Daniel, Nils o Ingela Nilsson

vid studentexamen för Markus Stenvall

vid avskedsgudstjänst för Sven Thidevall

vid avslutning av tjänst Maigon Axelsson

vid avskedskonsert för Åsa Burman Laxvik

vid biskopsval i Växjö Jan-Olof Johansson

Styrelsen tackar varmt för alla gåvor!

Hyllnings- och minnesgåvor tas tacksamt emot

Så här gör man för skicka pengar till Svenska Jerusalemsföreningen:

Sätt in gåvan på Svenska Jerusalemsföreningens pg 2069-3 eller bankgiro 401-3330. Ange till vems minne, födelsedag etc. gåvan ges. Glöm inte skriva adress som gåvoblanketten skall skickas! Det går också bra att meddela detta i ett e-post meddelande till sjs@brevet.net Styrelsen tackar varmt för alla gåvor!

Vill Du bli fadder till en av flickorna vid Den Gode Herdens skola i Betlehem?

Det kan Du blir genom att bli regelbunden understödare av skolan.

Så här går det till: Du ger ett belopp till skolans verksamhet en gång i månaden eller i kvartalet eller så ofta det passar Dig. Beloppets storlek avgör Du själv. (Föreningens åtagande för en elevplats är för närvarande ca 4 500:-/år). Pengarna går inte till enskilt barn utan till skolans verksamhet. Men Du får namn på och uppgifter om den flicka som Du är fadder till och kan om Du vill få en personlig kontakt med henne.

Fyll i talongen nedan och skicka den till Britt Bergman (adress se sista sidan). Hon kommer då att ta kontakt med Dig och ge mer information.

Ja, jag vill bli fadder:

Namn

Adress

Tel

POSTTIDNING B

BEGRÄNSAD

EFTERSÄNDNING

Vid definitiv eftersändning åter-sänds försändelsen med nya adressen på framsidan (ej adressidan).

Adressändringar och retur till Svenska Jerusalemsföreningen
Kyrkogatan 6,
352 34 VÄXJÖ

Glöm inte att anmäla adressändring! Posten skickar inte tillbaka några tidskrifter längre!

Adresser i Det Heliga Landet

Vår skola i Betlehem har adressen: The Good Shepherd's Swedish School, P.O.B. 64, Betlehem, via Israel. Tel och fax Betlehem 00 972-2-2742204.

Sjukhusets namn och adress är: Hussein bin Talal's Hospital, P.O.B. 67, Betlehem, via Israel.

E-post till skolan: gsss@p-ol.com

Föreningens representant i Det heliga landet är pastor Kjell Jonasson, e-postadress: Kjell.Jonasson@svenskakyrkan.se, tel +972-575 583 670. Kontakta gärna honom om du är på besök i Israel eller på Västbanken!

Adresser i Sverige

Jerusalemsföreningens hemsida: www.jerusalemsforeningen.se

Svenska Jerusalemsföreningens ordförande: TD, ärkebiskop emeritus Gunnar Weman, Mjölnarv. 8, 193 33 Sigtuna. E-post: gunnar.weman@swipnet.se

Direktor och sekreterare: Domprost Jan-Olof Johansson, Kyrkogatan 6, 352 34 Växjö, tel och fax 0470-309 45, ansvarig utgivare för tidskriften.
E-post: sjs@brevet.nu

Redaktör för tidskriften: Lars Micael Adrian, Stora Tvärgatan 35, 223 52 Lund, tel 046-18 88 10, e-post modgun@telia.com

Ansvarig för fadderbarnsverksamheten: Britt Bergman, Körsbärsvägen 6, 114 23 Stockholm, tel och fax 08-673 12 15, mobil 070-573 12 23.

Lundakretsen:

Kristina Lindström, Nyckelkroken 15, 226 47 Lund, tel 046-13 66 06.
e-post: kristina.lindstrom@comhem.se

Norrköpingskretsen:

Jonas Agestam, Solhem Alsäter, 605 97 Norrköping, tel 011-33 52 06.
e-post: jonas.agestam@svenskakyrkan.se

Växjökretsen:

Richard Grügiel, Öjaby Prästgård, 352 50 Växjö, telefon: 0470-70 49 46 (e), 697 55 (tjr+fax), 691 45 (b), 070-541 58 58.
Mail: Richard.Grugiel@svenskakyrkan.se

Årsavgiften, som ger rättighet att få tidskriften är minst 150 kr.

Plusgiro 20 69 - 3 • Bankgiro 401-3330

ISSN 0346-2307